

^ ŠUMA TO GO

AZRA SVEDRUŽIĆ
DEMIREL PAŠALIĆ

MUZEJ SAVREMENE
UMJETNOSTI
16/12/2021 – 09/01/2022

ŠUMA ZA PONIJETI

Ana Škegro

Samostalna izložba Azre Svedružić i Demirela Pašalića naziva *Šuma To Go*, u slobodnom prijevodu *Šuma za ponijeti*, koncipirana je kao multimedija site-specific instalacija kreirana u skladu s datim prostorom Muzeja suvremene umjetnosti (MSU), njegovom specifičnom arhitekturom, ali i nefizičkim prostorom – prostorom izražavanja umjetničkih ideja, misli i radova kroz poticanje promišljanja i diskusije o društveno važnim temama koje se tiču svih nas kolektivno, ali i ponaosob. Izložbom se referira kako na problem deforestacije lokalnih prirodnih staništa šuma, tako i na potrošačku instant kulturu u kojoj nam želje i potrebe postaju sve veće, a prirodni resursi koji bi iste trebali zadovoljiti – sve manji. Izložba također otvara pitanja o posljedicama koje deforestacija ima na ekosustav i bioraznolikost prirode što su neka od glavnih poglavlja u priči o klimatskim promjenama našega doba. To nas dovodi u vezu s nedavno održanom 26. Konferencijom Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama (*UN Climate Change Conference of the Parties – COP26*)¹ na kojoj su bili predstavljeni ciljevi odgovora na klimatske izazove 21. stoljeća. Oni uključuju osiguranje globalne „net zero“ - ugljične neutralnosti kao stanja neto nulte emisije ugljičnog dioksida², a kao jedan od načina postizanja tog cilja ističe se potreba za smanjenjem deforestacije, te očuvanjem i obnovom raznolikosti ekosustava. Klimatske promjene i njihov utjecaj na društvo bile su tema i međunarodne CIMAM-ove³ konferencije pod nazivom *Pod pritiskom. Muzeji u vremenima ksenofobije i klimatske krize* (*Under Pressure. Museums in Times of Xenophobia and Climate Emergency*)⁴, održane u Poljskoj u isto vrijeme, početkom studenog 2021. Na konferenciji je stavljen naglasak na tri tematske cjeline unutar kojih se diskutiralo o važnosti globalnog djelovanja i odgovora na klimatske promjene: *Konflikti, krize i politike rasta i razvoja; Muzeji kao mesta prepoznavanja i uvažavanja različitosti; Nove klimatske i društvene perspektive*. Neka od

1 <https://ukcop26.org/> (Posljednji put posjećeno 1.12.2021.)

2 https://en.wikipedia.org/wiki/Carbon_neutrality (Posljednji put posjećeno 10.12.2021.)

3 CIMAM: International Committee for Museums and Collections of Modern Art / Međunarodno udruženje muzeja i zbirki moderne umjetnosti.

4 <https://cimam.org/cimam-annual-conference/annual-conference-2021-poland/under-pressure-museums-in-times-of-xenophobia-and-climate-emergency/> (Posljednji put posjećeno 2.12.2021.)

predavanja i studija slučaja dotakla su se teme deforestacije, odnosno potrebe za njezinim smanjenjem kao jednog od bitnih elemenata u mogućem oporavku planete i njezine bioraznolikosti te očuvanju prirodnih staništa brojnih biljnih i životinjskih vrsta. Uvezši u obzir činjenicu da se o pitanjima klimatskih promjena i problema diskutira na globalnoj razini, kako unutar ekonomsko-političke sfere, tako i unutar kulturno-umjetničke sfere, shodno je zaključiti kako je izložba *Šuma To Go* izrazito aktualna u vremenu i prostoru. Iako tematizira jednu vrlo lokalno specifičnu situaciju, njezina problematika je globalna – s istim problemom susreću se i suočavaju brojne druge države i gradovi, brojni drugi umjetnici i umjetnice.

Izložba *Šuma To Go*, održana u MSU-u od 16. prosinca 2021. do 9. siječnja 2022. godine, svojevrstan je nastavak projekta *Slušaj šume!*⁵ koji autori razvijaju od 2019. godine. Projekt je izведен prvi puta u lipnju 2019. na festivalu *Ganz nove perforacije*, na Strossmayerovom trgu u Zagrebu, a 2020. predstavljen je u formi izložbe *Naturalna semantika* u Galeriji Kortil u Rijeci. Svakim novim uprizorenjem ili predstavljanjem, projekt se razvija i gradi poput jednog neobičnog arhiva – neobičnog kako u sadržaju, tako i u mediju. Izložba postavljena u MSU-u predstavlja cijelovito ambijentalno djelo sa stavljeno od niza fotografija, crteža, multimedijiskih instalacija, videa i *ready made* objekata u kojima papir i svjetlost igraju važnu ulogu kao sastavni elementi svakog pojedinog dijela izložbe, stvarajući nit koja se provlači cijelim njezinim tkanjem. Na samom početku izložbenog prostora dočekuje nas fotografija lika u prirodnoj veličini koji se nalazi u šumi, okrenut nam je leđima te gledajući u suprotnom smjeru ukazuje na daljnji smjer kretanja izložbom. S njegove lijeve i desne strane crna je zavjesa, prolaskom kroz koju ulazimo u mračan hodnik osvijetljen UV lampama koje ističu kružne narančaste oznake naslikane na zidu te vidljive i na pronađenim ostacima drveća nakon sječe, izloženima na visokim tankim bijelim postamentima. U hodniku čujemo zvukove pozdrava „Dobar dan!“, kojim se planinari oslovljavaju i pozdravljaju prilikom međusobnog susreta na planini. Ta zvučna ambijentalna instalacija odmah nas uvodi u priču o deforestaciji na vrlo direktn način – imitirajući stvarne doznake kojima se markiraju drveća (d)označena za sječu te oslikavajući prizor koji evocira izgled noćne šume osvijetljene samo UV lampama. Po izlasku iz hodnika dolazimo do instalacije *TV izložba: Stabla To Go* konstruirane od nekoliko dijelova. Ukupno 372 analogne fotografije drveća snimljene tijekom ljeta i jeseni 2021. izmjenjuju se na televizorima prikazujući krupne kadrove drveća kojih više nema, a u vitri-

nama poviše televizora nalaze se postamenti s pronađenim ostacima kore drveća te četiri uzastopne (*time lapse*) fotografije neba iznad deforestacijom otvorenog proplanka. Na samom vrhu te kompozicije, znatno iznad razine očišta, postavljene su fotografije tla nakon sječe koje je prazno i ogoljeno. Crni postamenti koji se nalaze ispod dva televizora korišteni su i kao postamenti za rad *Biste palog drveća*, multimedijsku instalaciju sačinjenu od ostataka drveća, lišća, svjetlosnih elemenata i zvukova disanja postavljenih na osam postamenata nepravilno razmještenih po prostoru. U istom se prostoru nalaze i muzejske vitrine s izlošcima pod nazivom *Uzorci uzroka*, a ti uzorci su upravo različiti prirodni materijali kao što su ugljen, piljevina ili kora drveta, svi položeni na papirima različitih vrsta prikazujući materijale dobivene nakon „uzorkovanja“ tla na područjima deforestacije. Muzejske vitrine odijeljene su crnom zavjesom od rada *Kraj krajobraza*, video instalacije u kojoj se posjetitelj nalazi između projicirane slike i projektor, utječući na finalnu sliku samim svojim prisustvom. Video čini osam sekvenci, svjetlosnih minijatura koje prikazuju prolazak sunčevih zraka kroz krošnju, travu, koru drveta ili pak refleksije sunčevog svjetla na različito obojanom papiru koji ujedno diktira format snimke. Hodajući dalje kroz prostor izložbe, šetajući između *Bisti palog drveća*, dolazimo do serije fotografija *Široko žarište: Nebo nad Sljemenom* koja, kako sam naziv kaže, prikazuje raskrčene poglede spram neba koji su donedavno bili blokirani stablima, a upotpunjeni su crtežima onoga što bi se na tim lokacijama trebalo nalaziti, ali nedostaje – ptice, drveće, funkcionalna žičara. Odgovor na pitanje kako je do toga došlo vidljiv je u seriji fotografija unutar instalacije *Loading...* koja dokumentaristički bilježi i prikazuje prizore naslaganih trupaca nakon sječe, te njihov utovar i odvoz s lokacije, dok serija fotografija naziva *Zemlja* prikazuje izgled tla nakon odvoza posjećenih stabala, s tragovima strojeva i drugim grubim invazivnim rezovima u tkivo prirode. Na krajnjim dijelovima izložbenog prostora suprotstavljene su dvije multimedijiske instalacije u kojima važnu ulogu igraju svjetlosni elementi koji se provlače kroz rad. U *Banketu* je to narančasto svjetlo projektoru koje obasjava bogatu trpezu antropocena pred kojim je poslužen svijet prirode, dok je u *Pejzažu* to narančasta svjetlost reflektora kojeg disk kugla raspršuje po cijelom izložbenom prostoru. Osim svjetla, važnu ulogu u obje instalacije imaju i osušena stabla – jedna osušena jelka obješena vrhom prema dolje u sklopu *Banketa* poslužena je na trpezi s ostatkom prirodnog svijeta, a osušene grane bjelogoričnog drveta obješene su uspravno unutar instalacije *Pejzaž* te se lagano njišu i trepere pod zamišljenom mjesecinom u formi disko kugle. *Pejzaž* se ne može prići, već se gleda s udaljenosti od nekoliko metara, a sam prilaz blokira natpis „Pozor, pejzaž!“, asocirajući na natpise koje možemo vidjeti u okolnim šumama – „Pozor, sjećina!“. Dok prilazimo in-

⁵ <https://www.slusajsume.com/> (Posljednji put posjećeno 11.12.2021.)

stalaciji Pejzaž, prolazimo kraj rada *Norina bojanka je zakon!* koji se sastoji od dječjih crteža nacrtanih preko 47 otisnutih stranica Zakona o šumama kojim se „uređuje sustav i način upravljanja, gospodarenja, korištenja i raspolažanja šumama i šumskim zemljištima na načelima održivoga gospodarenja, ekomske i ekološke prihvatljivosti, te socijalne odgovornosti“⁶, kao prilog raspravi o šumama i potrebi njihove zaštite na lokalnoj razini. Na samom kraju izložbe, smještena na drugom katu, nalazi se instalacija *Vidikovac* koja obuhvaća foto album sa 14 polaroid fotografija koje prikazuju pogled na Medvednicu s različitih lokacija u Zagrebu, projekciju noćne fotografije Medvednice snimljene s krova MSU-a, te projekciju fotografija, takozvanih *selfieja*, snimljenih s različitih novonastalih vidikovaca na zagrebačkoj planini. Te nas fotografije neodoljivo podsjećaju na neke od fotografija koje smo i sami zasigurno snimili provodeći vrijeme u prirodi, osvještavajući nas pritom o vlastitom sljepilu spram prirode i biljaka (eng. *plant blindness*) te stavljavajući nas u poziciju nužnog prihvatanja odgovornosti za ono što se u našoj neposrednoj okolini događa.

Izložba *Šuma To Go* prikaz je jednog osjećaja, snažne emocije samih umjetnika kao reakcije na deforestaciju u našoj neposrednoj okolini, ali i kao reakciju na stanje općeg ignoriranja tog problema. Ne izazova, nego problema. Sama tema izložbe izaziva duboke osjećaje, od srama radi vlastitog neznanja do bijesa radi razmjera bespotrebnog uništavanja. A na koncu tu je i divljenje samoj prirodi, njezinim fenomenima i ljepotama, te tuga radi upitne budućnosti brojnih prirodnih staništa. Ima li budućnosti ako nastavimo s nebrigom i lošim ponašanjem spram prirode? Ne trebamo li živjeti u skladu s njom kako bismo budućim generacijama omogućili da također uživaju u njezinim blagodatima? Ta pitanja trebaju biti bitna svima jer ne radi se o individualnom, već o kolektivnom problemu kojeg više ne smijemo ignorirati. Kako bi se dogodila promjena u pozitivnom smjeru, u smjeru veće zaštite prirode, moramo započeti djelovati. Mislimo globalno, djelujmo lokalno, u nadi da će i djelovanje uistinu postati globalno, i to ne samo kao riječ izrečena na konferenciji ili slovo na papiru.

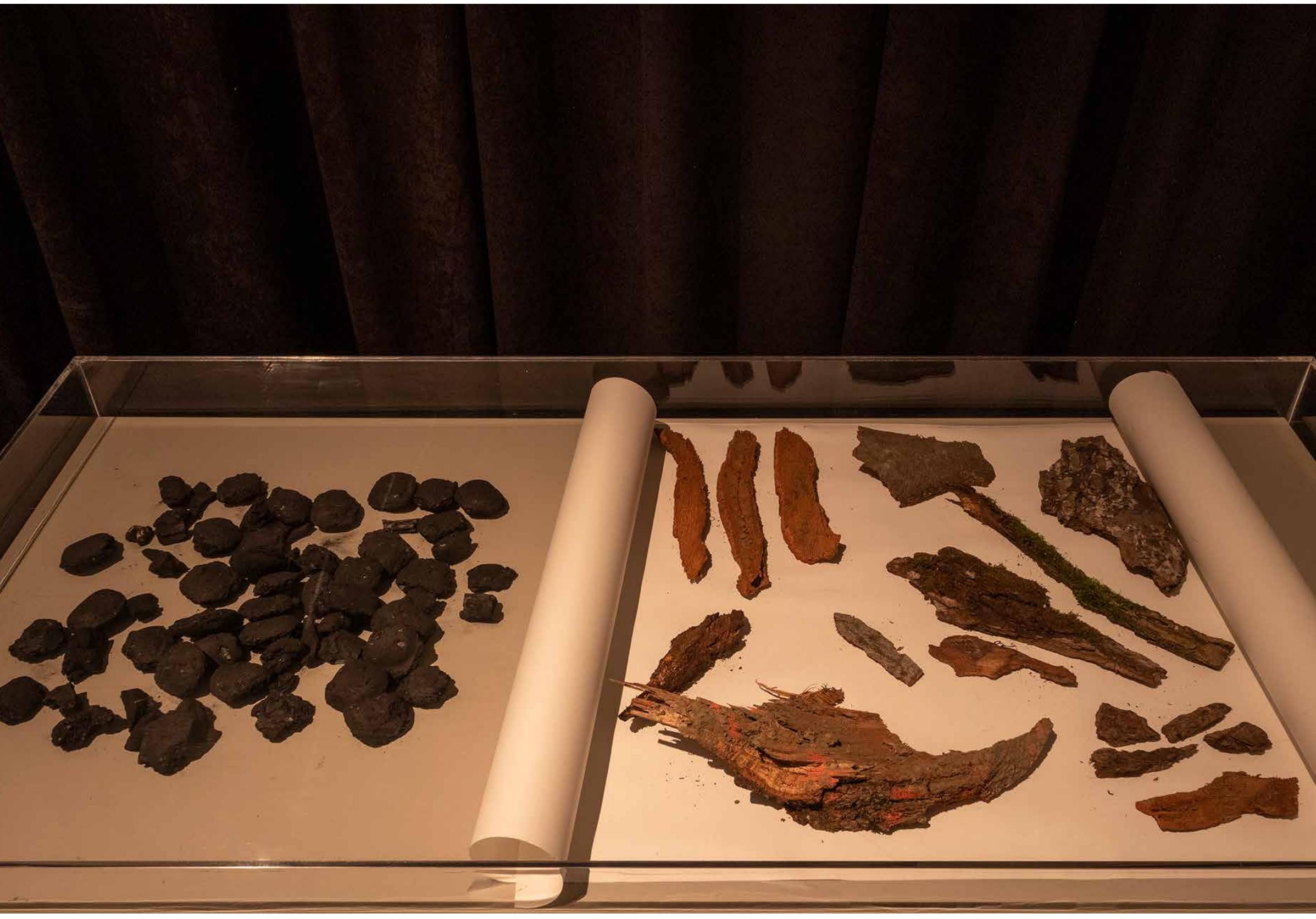

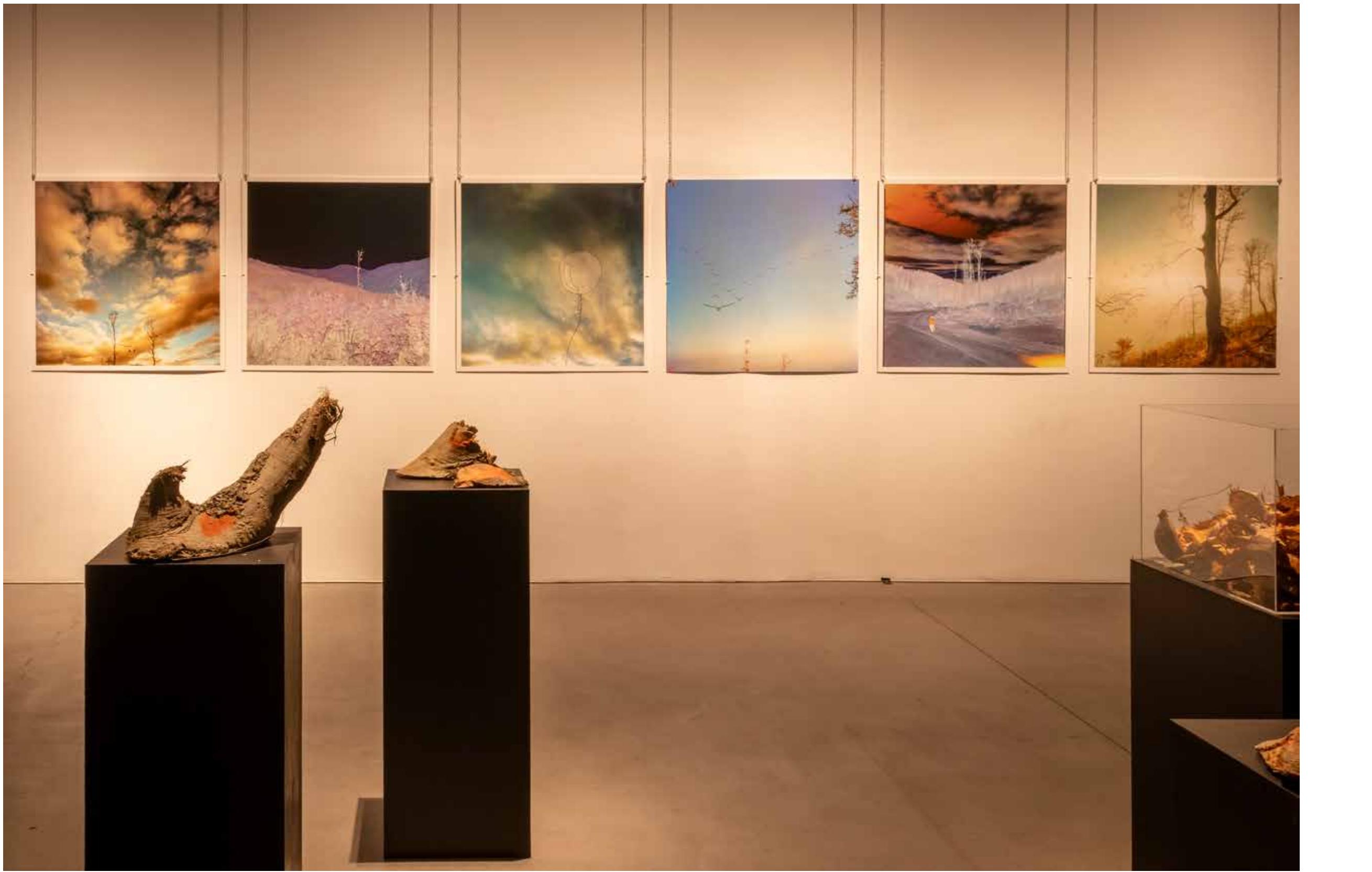
Dobar dan, dobar dan. Uđite u šumu, detalj instalacije

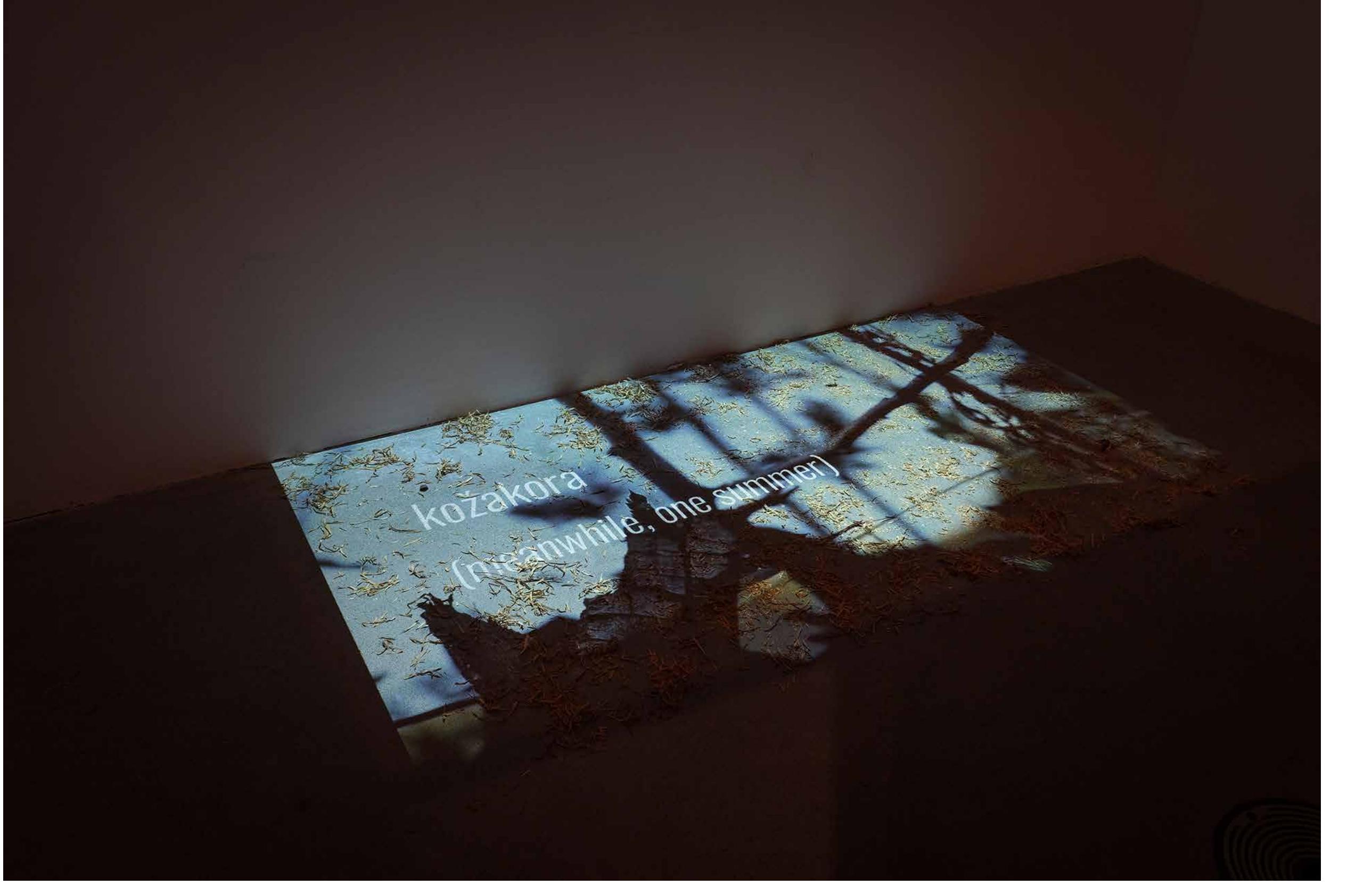
Biste palog drveća, detalj instalacije

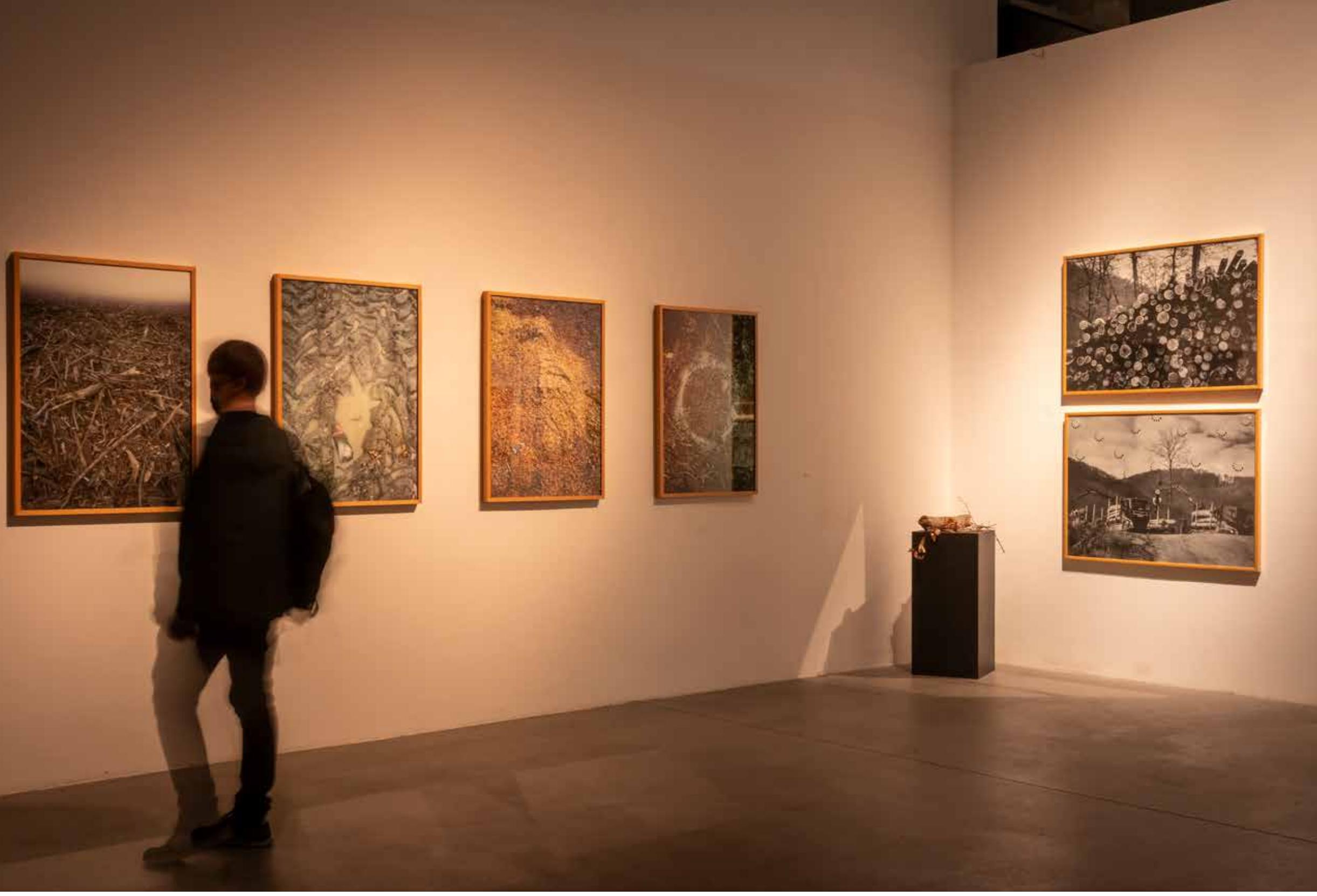

Široko žarište (*Nebo nad Sljemenom*), Biste palog drveća, detalji instalacija

Kraj krajobraza, video instalacija

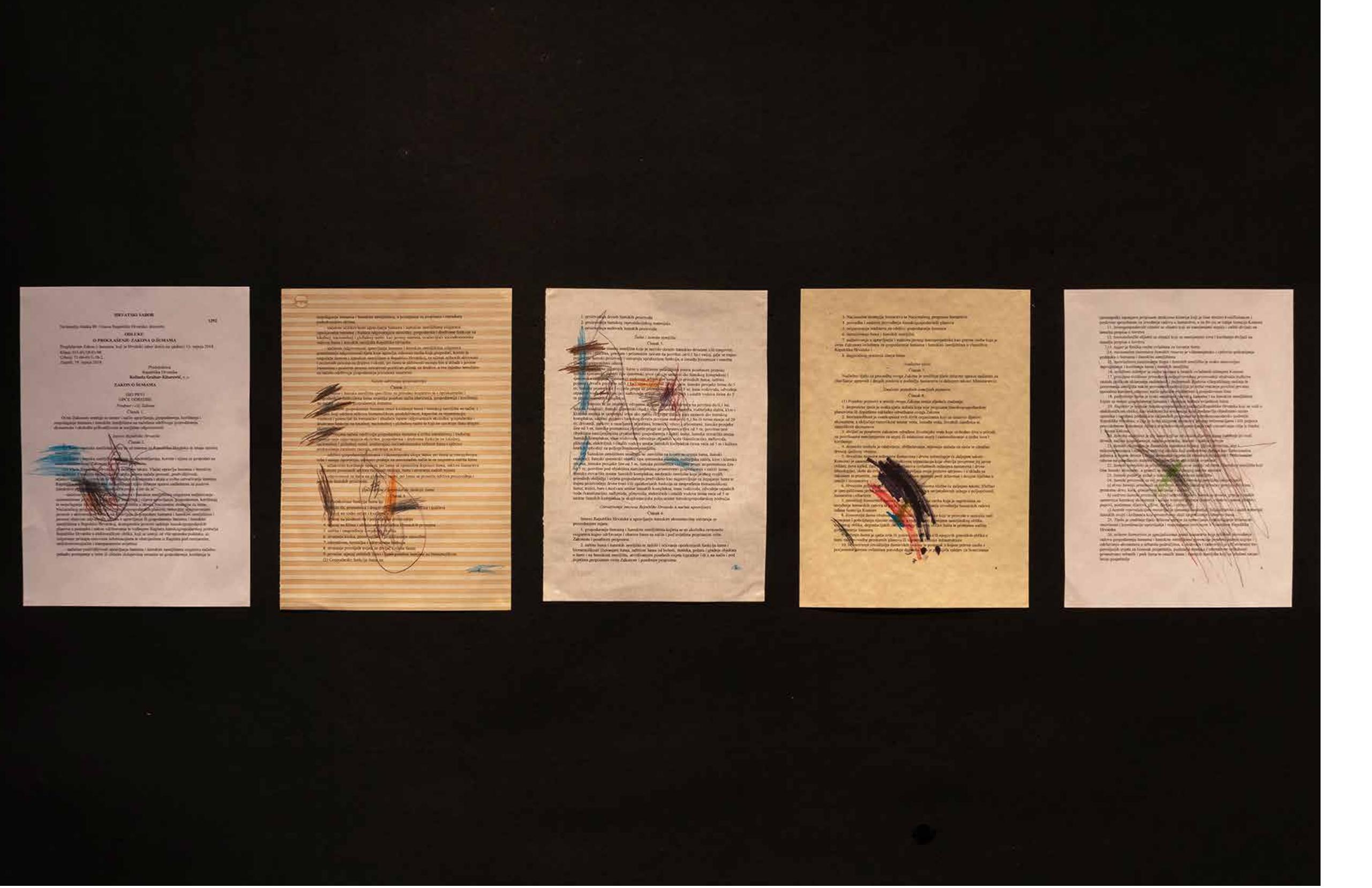

Detalji instalacija Zemlja, Biste palog drveća, Loading...

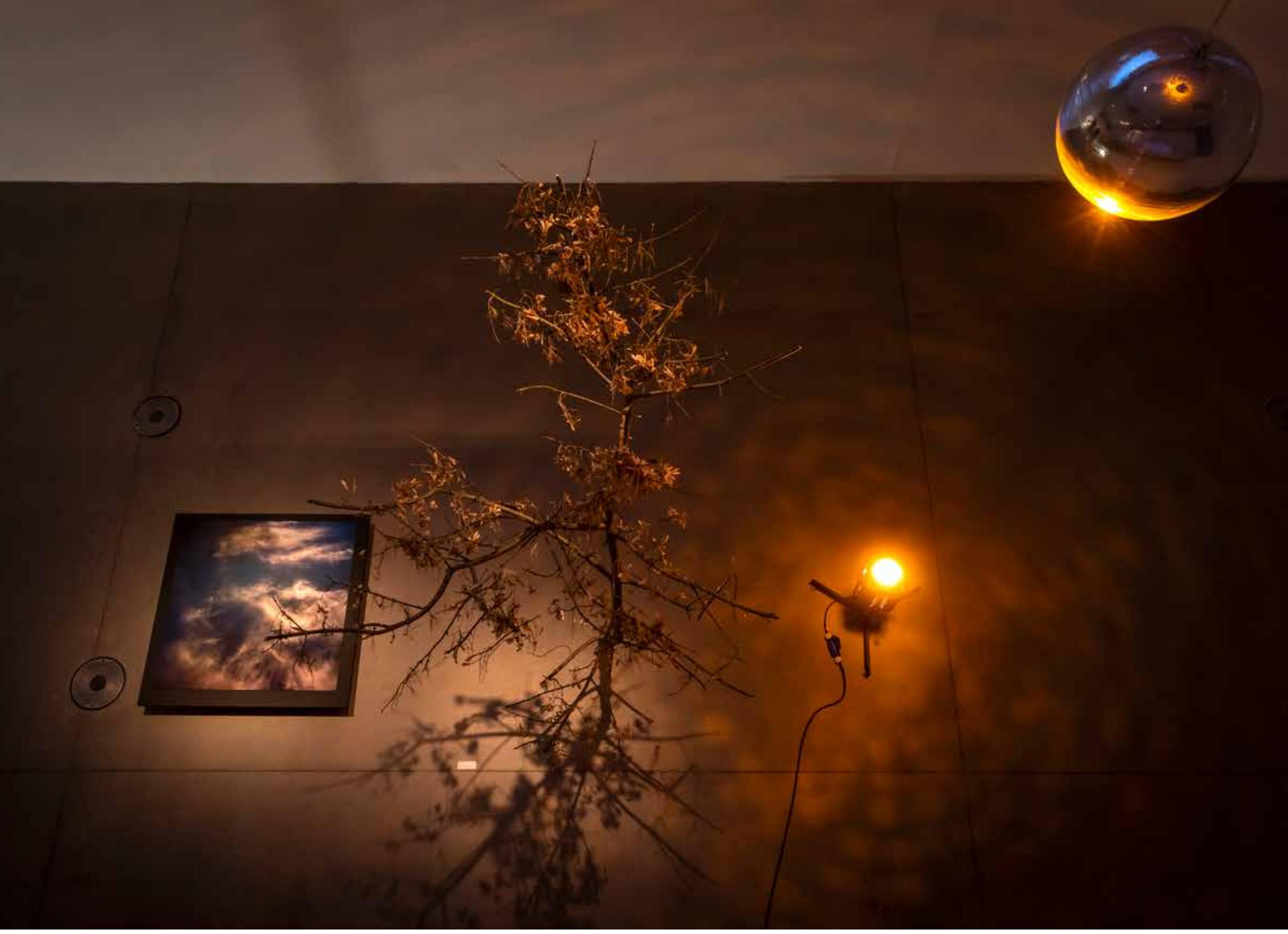

Banket, detalj instalacije

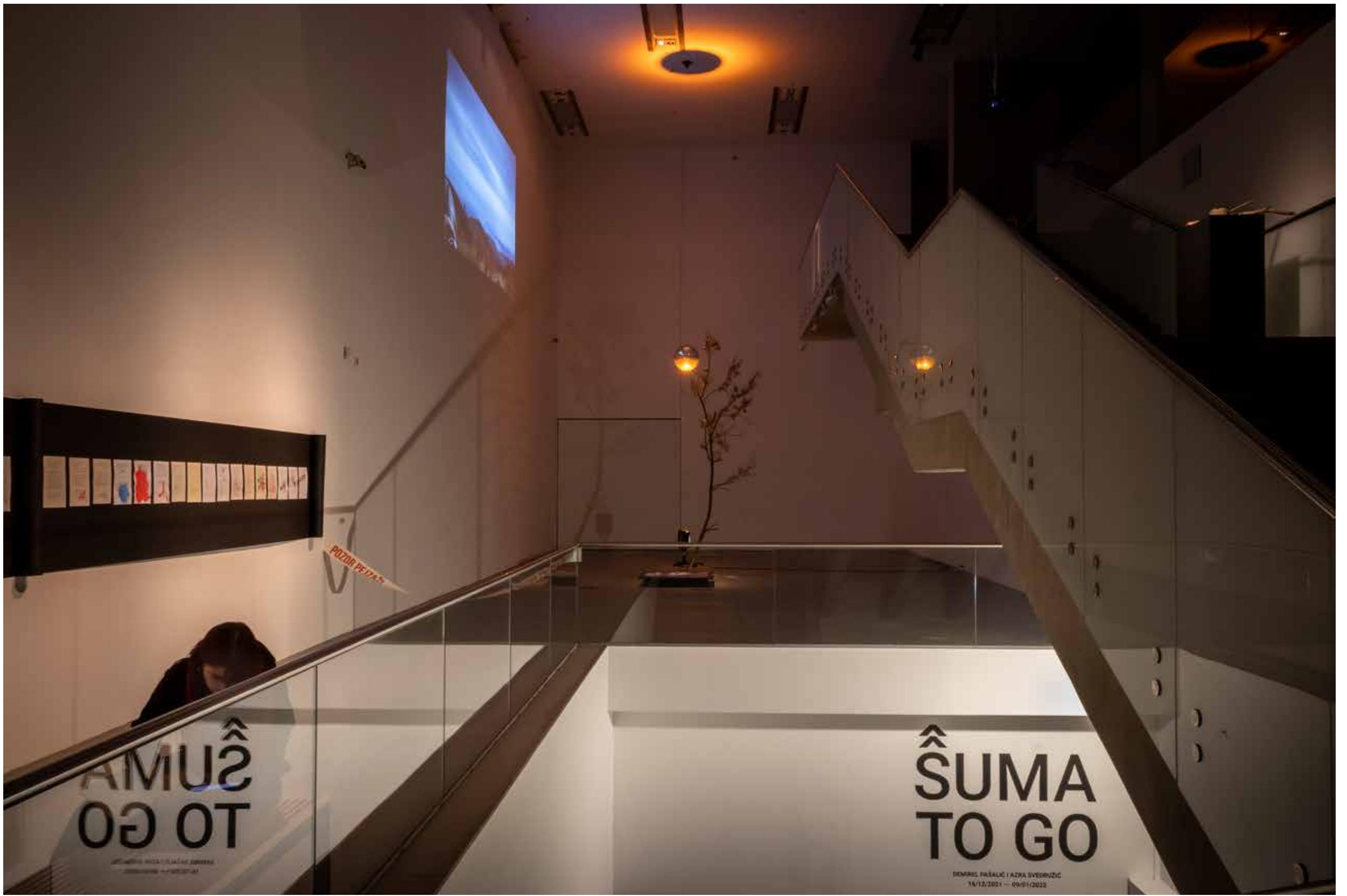
Norina bojanka je zakon, detalji instalacije

Pejzaž, dva pogleda na instalaciju

Vidikovac, detalj instalacije

KATALOŠKI POPIS RADOVA

DOBAR DAN, DOBAR DAN. UDITE U ŠUMU.
zvučna ambijentalna instalacija
UV rasvjeta, akrilna neon boja,
pronađeni ostaci drveća, crne zavjese, zvuk
oblikovanje zvuka: Toni Babarović

TV IZLOŽBA: STABLA TO GO
multimedija instalacija
327 analognih fotografija u boji, televizori,
4 time lapse fotografije u boji, pronađeni
ostaci drveća
montaža fotografija u video: Mario Borščak

ŠIROKO ŽARIŠTE (NEBO NAD SLJEMENOM)
fotografska instalacija
analogna fotografija, kolor negativ film,
digitalni crtež, print na baritnom papiru, lanci
400 x 800 cm, dimenzije fotografija:
6 x (100 x 100 cm)

UZORCI UZROKA
pronađeni ostaci drveća, kora, piljevina,
drveni ugljen, papir
2 x (101 x 150 x 70 cm)

KRAJ KRAJOBRAZA
video instalacija
video, piljevina, zemlja
trajanje videa: 25'

BISTE PALOG DRVEĆA
site-specific instalacija
pronađeni ostaci drveća (kora, lišće, piljevina),
zvuk, crni postamenti
oblikovanje zvuka: Toni Babarović

ZEMLJA
analogna fotografija, kolor negativ film,
print na baritnom papiru
4 x (100 x 70 cm)

LOADING...
site-specific instalacija
crno bijele digitalne fotografije,
projekcija digitalnih fotografija u boji
dimenzije c/b fotografija: 121 x 79,5 cm, 119 x 84 cm
snimatelj fotografija: Mario Borščak

BANKET
multimedija instalacija
stol, papir, suha smreka, porculanski servis za jelo,
posrebreni jedaći pribor, drveni ugljen, nafta, grane,
drveni otpaci, papirnate salvete, katran papir, video
trajanje videa: 02'10"

NORINA BOJANKA JE ZAKON
site-specific instalacija
print, arhivski papir, flomasteri, drvene boje,
akvarel, katran papir
1300 x 100 cm

PEJZAŽ
site-specific instalacija
pronađeno drvo, disco kugla s motorom,
reflektor s narančastim filterom, analogna
fotografija u boji, print na papirnoj traci

VIDIKOVAC
site-specific instalacija
stari foto album, 14 polaroid fotografija,
29 digitalnih fotografija projiciranih na zid

AZRA SVEDRUŽIĆ I DEMIREL PAŠALIĆ: ŠUMA TO GO

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb

16.12.2021. – 09.01.2022.

KUSTOSICA

Ana Škegro

LIKOVNI POSTAV IZLOŽBE

Demirel Pašalić i Azra Svedružić

PRODUKCIJA

Silvija Stipanov

Ana Škegro

AV POSTAV IZLOŽBE

Aleksandar Milošević

POSTAV IZLOŽBENE RASVJETE

Renato Mihaljenović, Zdenko Zavalić

TEHNIČKI POSTAV IZLOŽBE

Dalibor Cicvara, Davor Filipčić, Mirjana Grab, Ivan Tudek,

Filip Zima

EDUKATIVNI PROGRAM

Ante Šabić, Ivana Šešlek

ZAHVALA

Ela Domitrović, Duje Jurić, Karla Pudar, Goran Vlašić

IZDAVAČ

Muzej suvremene umjetnosti

Av. Dubrovnik 17, 10010 Zagreb

www.msu.hr

ZA IZDAVAČA

dr. sc. Snježana Pintarić

UREDNUCA

Ana Škegro

TEKST

Ana Škegro

LEKTURA

Morana Matković

FOTOGRAFIJE

Demirel Pašalić

GRAFIČKO OBLIKOVANJE

Sanja Kuzmanović

ISBN:

978-953-370-001-4

Projekt je financiran sredstvima Ministarstva kulture i medija RH, a realizira se u suradnji s udrugom Ganz nova kultura promjene u okviru programa „Ganz nova 2021.“ sufinanciranog sredstvima Zaklade „Kultura nova“.

muzej suvremene umjetnosti /
museum of contemporary art
— zagreb

GANZ NOVA
KULTURA PROMJENE

